

Stafetten: Humanistisk grænseforsker

Information 27. feb 2005 side 10/11

Anne Jerslev forsker i reality-shows. Nogle af dem balancerer på den etiske grænse, og den vil hun kortlægge. Men hun vil ikke dømme.

Af Kristian Villesen

På en af de mest afsides beliggende betongange på Københavns Universitet Amager holder Anne Jerslev til. Hun er medieforsker og beskæftiger sig for tiden med de populære reality-shows. Primært dem, der handler om krop og skønhed:

"Jeg er nysgerrig over for populærkulturen og synes, den er interessant, fordi den siger så meget om, hvordan vi tænker os selv og opfatter os selv. Det gælder også reality-programmer. Den medierede krop er et af mine store interessefelter, de iscenesættelser, som vi ser for øjeblikket af kroppen som byrde eller kroppen som de mange forandrings mulighed i programmer om kosmetisk kirurgi som The Swan, Extreme Makeover, programmer som Livet er fedt og Merethes Mave - eller fiktionsserien Nip/Tuck."

Grænse

Programmerne er med til at skabe vores forestillinger om kroppen: "Iscenesættelsen af kroppen - af den skønne krop og den uregerlige krop - bliver et fortættet billede på en kulturel forestilling om, at forandring altid er mulig, og at den altid kan ske hurtigt og gnidningsfrit - f.eks. i The Swan og Extreme Makeover, hvor de medvirkende får ændret deres kroppe ved hjælp af kosmetisk kirurgi. Men andre programmer, programmer om fedme, siger lige præcis også noget om, hvor besværlig denne krop er."

Sammen med syv andre kvindelige forskere er Anne Jerslev leder af projektet 'Hvor går grænsen? Højspændingsæstetik og etisk kvalitet i den aktuelle mediekultur'. Det tre-årige projekt har kørt i et år og har netop til formål at finde ud af, hvor grænsen går:

"Vi vil spørge os selv: 'Hvordan kan vi snakke om kvalitet?' På hvilket grundlag kan vi sige: Det her er for meget, her går grænsen. Vi skal ikke blive normative og kan ikke opstille klare regler for, hvad der er godt og dårligt tv, men vi kan sige konkret, at for at et reality-program - eller et dokumentarprogram - er godt, så må man i det mindste forde, at det har en respekt for de mennesker, der medvirker, og de sociale og psykiske problemer, de har. Programmerne skal ikke gøre dem til freaks. For så går de naturligvis over grænsen i forsøget på at fange seernes opmærksomhed. Og på den præmis vil jeg sige, at et aktuelt tv-program som Merethes Mave er et bedre program end Extreme Makeover," siger Anne Jerslev.

Merethes Mave er opfølgeren til Livet er fedt:

"Disse dokumentariske programmer iscenesætter den grænseløse krop som en byrde ved at beskrive en gruppe menneskers - forgæves skal det vise sig - kamp med vægten. Hovedpersonen i Merethes Mave har kæmpet, men opgivet og får nu opereret mavesækken mindre, et forløb, programmet følger. De to typer programmer om kropsforandringer kommenterer på en måde hinanden. Hvor et kosmetisk kirurgi-program som Extreme Makeover iscenesætter en forestilling om reversibilitet - brysterne kan altid gøres mindre igen, og man kan få endnu en fedtsugning - så siger programmet om Merethes Mave snarere noget om, at kroppen også er skæbne. Således er jeg altså også optaget af disse medierede kroppe som bærere af en betydning, der ligger ud over dem selv; de kommer også til at blive bærere af en kulturel diskussion om grænserne for det reversible - eller hvordan en kultur, der har det reversible som ideal, ser ud."

Krop

En anden del af Anne Jerslevs undersøgelse går på, hvordan programmerne om kosmetisk kirurgi både rejser diskussioner om, men også er med til at producere og understrege nogle bestemte kulturelle opfattelser af kroppen:

"På forskellig vis iscenesætter programmerne en forestilling om den grænseløse krop. Den 'naturlige' krop i dag er den plastiske, den transformerbare krop, den krop, der altid kan laves om - gøres yngre, bedre, smukkere, hvidere. Kroppen kommer til at bestå af enkeltdeler, der kan transformeres og modificeres uafhængigt af hinanden, og kosmetisk kirurgi iscenesættes som et tag-selv-bord af mange mulige forandringer. Programmernes kirurger vurderer kroppene - oftest, men ikke altid er det kvindekroppe - ud fra traditionelle æstetiske idealer om skønhed - og derfor ender kvinderne i et program som The Swan med at se ens ud, bragt i overensstemmelse med kunne man sige, et mainstreamideal om skønhed. Det æstetiske blik, som programmerne iscenesætter, er et dobbeltblik. I et af Extreme Makeover-programmerne siger en kirurg til en mandlig klient, lige inden han skal opereres, at 'Du minder mig lidt om Russell Crowe, så det bliver mit mål'. Den idealkrop, som disse programmer konstruerer, er en gennemsnitskrop, formet efter eksisterende kropsbilleder, og derfor er programmernes krop en vældigt disciplineret krop."

Reality-programmerne om kosmetisk kirurgi har fortilfælde i kulturhistorien:

"Vi kender til offentlige operationer fra det anatomiske teater i 1600-tallet, hvor kirurger dissekerede lig for et publikum med henblik på anatomiske studier. I det anatomiske teater var det et videnskabeligt blik på kroppen, der blev iscenesat, mens makeover-programmernes æstetiske blik netop er et medialiseret blik. Men også fortællingerne om, at krop og sjæl hører sammen, at det skønne ydre svarer til en skøn sjæl, og at en skøn sjæl skal hjælpes frem gennem et forbedret ydre, har en lang tradition i kulturhistorien. I den forstand må man også se disse medialiserede kropsforestillinger i et historisk og et mediehistorisk lys. Men makeover-programmerne insisterer på det gode liv og på lykken. Og på mirakuløs vis sidder lykken i en skalpel."

Køn

Endelig mener Anne Jerslev, at programmerne siger noget om køn - et emne, som går igen i hendes forskerkarriere:

"Det, som makeover-programmerne i virkeligheden først og fremmest producerer, er en meget traditionel kvindekrop. En næsten gammeldags timeglasformet krop. Mens man på modescenen er mere progressiv og også lader den grimme krop komme frem, så er de her programmer mere traditionelle i deres opfattelse af, hvad kvindekroppen er for en størrelse. Det er noget af det vigtige at spørge til i forhold til disse programmer. 'Hvad siger de om kønnet?' På den ene side befæster de nogle traditionelle kropsbilleder - på den anden side kunne man også sige, at de ser krop og køn som maskerade - netop fordi den er fabrikeret"

Anne Jerslev understreger, at programmerne godt kan være gode:

"Vores projekt er ikke funderet i en forestilling om populærkulturen som undertrykkende og reaktionær. Det er en øvelse for os at være både analytisk åbne og analytisk kritiske. Jeg mener også, det er en af vore fornemme opgaver som humanister - konkret at demonstrere en kulturel refleksivitet og forskningsmæssigt at praktisere de 'underliggørelser' af vores kultur, som kan give os et blik for, at den ikke er givet og også kan være anderledes."

For bedre at kunne finde ud af, hvordan reality-programmerne rent faktisk opleves, vil Anne Jerslev også interviewe folk, der har set programmerne:

"Ud over at analysere selve programmerne som kulturudtryk er det min hensigt at lave receptionsanalyser. 'Hvad bliver programmerne brugt til?' 'Hvad tænker seerne?' 'Hvorfor er operationer og kropsforandringer tilsyneladende så fascinerende?' Er det sådan, at programmerne bliver en opfordring til, at man kan tænke frigørende, at 'ok, jeg behøver jo ikke leve med de her hængende øjenlåg', eller kommer de til at understrege usikkerhedsfornemmelser og befæste forestillinger om udseendets og ungdommens altovervejende betydning. Programmerne iscenesætter bestemte forestillinger om kroppen, men dette siger ikke nødvendigvis noget om, hvordan de fungerer for seerne."

krv@information.dk